

RENEXPO Interhydro 2017 - wspólnym wysiłkiem ku wspólnym celom

Salzburg i Interhydro

Od końca ubiegłej dekady coroczne targi i konferencje hydroenergetyczne RENEXPO stanowią ważne miejsce spotkań europejskiej branży hydroenergetycznej, a zwłaszcza jej części związanej z tzw. małą energią wodną. Lokalizacja wydarzenia na terenie Centrum Targowego w Salzburgu jest nadzwyczaj udana. Wartościowym spotkaniem biznesowym i zawodowym oraz nawiązywaniu dobrych kontaktów osobistych sprzyja nie tylko logistyka, ale także tradycja rozwoju hydroenergetyki w Austrii i w jej otoczeniu. Znaczenia nie można odmówić niepowtarzalnej atmosferze miasta, związanej z jego bogatym dziedzictwem kulturowym. *RENEXPO Interhydro* organizowane jest corocznie na przełomie listopada i grudnia – w czasie rozpoczynającego się Adwentu i towarzyszącego mu jarmarku bożonarodzeniowego, gdy w pobliżu katedry św. Ruperta i w jej wnętrzu słychać urzekające kolędy w wykonaniu miejscowego chóru.

Twierdza Hohensalzburg zimową porą

Organizatorami *RENEXPO Interhydro* są: spółka REECO Austria GmbH oraz Dział Energetyki Wodnej międzynarodowej grupy REECO (*Renewable Energy Exhibition and Conference Group*) z siedzibą w Reutlingen w Badenii-Wirtembergii. Ta sama grupa jest organizatorem targów i konferencji RENEXPO w Warszawie, Belgradzie i Sarajewie, a w przeszłości również w innych stolicach europejskich. Przyjęta formuła *RENEXPO Interhydro* zakłada organizację szeregu małych sympozjów towarzyszących dwudniowym targom hydroenergetycznym. W ramach *RENEXPO Interhydro 2017* odbyło się 6 takich zebrań, w tym Trzecia Międzynarodowa Konferencja nt. Elektrowni Pompowych, Piąty Kongres „Rozwój energetyki wodnej przyjazny ekologii zasobów wodnych” (*Gewässerökologisch verträglicher Wasserkraftausbau*), Pierwsze Forum Małej Energetyki Wodnej w Afryce i Pierwsze Wschodnioeuropejskie Forum Hydroenergetyczne. Na uwagę zasługują także dwa seminaria techniczne oraz Drugie Spotkanie Europejskich Stowarzyszeń Hydroenergetycznych.

Spotkanie Europejskich Stowarzyszeń Hydroenergetycznych

Zaangażowanie Działu Energetyki Wodnej REECO na rzecz integracji środowisk związanych z małą energią wodną w Europie było widoczne bardzo wyraźnie. Dla prezentacji stowarzyszeń zarezerwowano bezpłatne stoisko przy wejściu na halę wystawienniczą, zaś w pierwszym dniu wydarzenia p. **Johannes-Georg Röhm** - kierujący Działem Energetyki Wodnej i organizacją całego *RENEXPO Interhydro* - zaprosił przedstawicieli stowarzyszeń na uroczystą kolację do restauracji na terenie twierdzy Hohensalzburg -

dawnej siedziby biskupów salzburskich i symbolu miasta. Nieformalne rozmowy dawnych i nowych przyjaciół nie pozostawiały wątpliwości, co do woli wszystkich uczestników, by ponownie powołać reprezentację europejskiego sektora małej energetyki wodnej - zdolną występować w jego interesach na poziomie Komisji Europejskiej. Wola ta znalazła swój wyraz w poparciu udzielonym propozycji rozszerzenia kompetencji Działowi MEW (*SHP Chapter*) Europejskiej Federacji Energii Odnawialnych (EREF, *European Renewable Energies Federation*), jaką przedstawił nazajutrz kierownik Działu i były sekretarz generalny ESHA, **Dirk Hendricks**, podczas Spotkania Europejskich Stowarzyszeń Hydroenergetycznych. W pracach EREF uczestniczy obecnie 14 stowarzyszeń hydroenergetycznych, w tym Towarzystwo Rozwoju Małych Elektrowni Wodnych. Udział w spotkaniu pozostawał jednak bez związku z przynależnością do EREF. Ostatecznie uczestniczyli w nim m.in. przedstawiciele 4 stowarzyszeń z niemieckich krajów związkowych, a także organizacji z Francji, Bułgarii, Polski, Ukrainy i krajów nadbałtyckich. Autor niniejszego tekstu miał przyjemność reprezentować Towarzystwo Elektrowni Wodnych. Dyskusję na temat powierzenia reprezentacji europejskiego sektora MEW odpowiedniemu działowi EREF, poprzedziły informacje o inicjatywach i dyskusjach na temat polityki energetycznej Unii Europejskiej toczących się w kontekście postanowień paryskiego szczytu klimatycznego COP'21 z grudnia 2015 roku.

Dirk Hendricks przedstawia propozycję rozszerzenia kompetencji Działu MEW Europejskiej Federacji Energii Odnawialnych (EREF)

Odnosząc się do zapisów Pakietu Zimowego Unii Europejskiej [1], D.Hendricks zwrócił uwagę, że zaplanowane środki mogą okazać się niewystarczające dla osiągnięcia ambitnego celu zmniejszenia do roku 2050 emisji gazów cieplarnianych o 80 do 95 % w stosunku do poziomu z roku 1990. Wśród wad Pakietu wymienił m.in. „miękkie” podejście do energetyki węglowej przy wysokich wymaganiach stawianych OZE, nierealistycznie zakładany poziom cen energii z OZE i brak wiążących celów wskaźnikowych dla państw członkowskich. Wśród tematów, w jakich EREF chciałaby negocjować z Komisją Europejską wskazał m.in. priorytet w dostępie do sieci elektroenergetycznej i kontynuację narodowych mechanizmów wsparcia OZE, ograniczenie wsparcia dla energetyki konwencjonalnej i jądrowej, podniesienie celów wskaźnikowych dotyczących udziału źródeł odnawialnych w miksie energetycznym i efektywności energetycznej do roku 2030, wprowadzenie narodowych celów wskaźnikowych, rozwój energetyki rozproszonej. Prezentacje ze Spotkania Europejskich Stowarzyszeń Hydroenergetycznych oraz Forum „Afrykańskiego” dostępne są bezpłatnie w formacie pdf ze strony <http://www.renexpo-hydro.eu/en/conference/conference-program/>.

W trakcie dyskusji toczącej się już po prezentacji, piszący te słowa zwrócił uwagę na celowość rezygnacji z mocy zainstalowanej jako kryterium nabywania przywilejów w regulacjach prawnych dotyczących elektrowni wodnych. Podobnie odniósł się do kryterium czasu wykorzystania mocy zainstalowanej w ciągu roku. Z poparciem spotkał się postulat, by od obu regulacji odejść już na poziomie dyrektyw unijnych z uwagi na ich kontrproduktywny charakter, ewidentnie godzący w kondycję obiektów zbiornikowych - najbardziej cennych z punktu widzenia sieci elektroenergetycznych, rozwoju alternatywnych (niestabilnych) źródeł energii oraz gospodarki wodnej.

Na spodziewany wzrost znaczenia nowych form uczestniczenia (małej) energetyki wodnej w regulacji systemu elektroenergetycznego - w tym współpraca elektrowni wodnych z bateriami akumulatorów nowej generacji, czy rozwój małych elektrowni pompowych – zwrócił uwagę Dirk Hendricks w drugiej części swojego wystąpienia. Przy tej samej okazji przypomniał, że w pierwszym kwartale 2018 roku oczekuje się raportu na temat implementacji Ramowej Dyrektywy Wodnej, zaś w kwartale trzecim przewidziano Europejską Konferencję Wodną, która powinna podsumować planowane konsultacje i stanowić impuls do ewentualnych prac nad rewizją dokumentu.

Wschodnioeuropejskie Forum Hydroenergetyczne

Forum to było zupełnie nową inicjatywą RENEXPO Interhydro 2017. Przygotowaniami zajmowała się p. **Małgorzata Bartkowski** z REECO Poland Sp. z O.O. Wsparcia w kontaktach z potencjalnymi uczestnikami udzielał jej autor niniejszego tekstu, który poprowadził również obrady Forum w pierwszym dniu RENEXPO Interhydro. Zasadniczym celem było porównanie doświadczeń z funkcjonowania energetyki wodnej w różnych krajach regionu z myślą o ich wykorzystaniu w działaniach na rzecz rozwoju sektora.

Jednym z punktów wyjścia dla debaty był Światowy Raport nt. Rozwoju Małej Energetyki Wodnej (WSHPDR) [2] wydany wspólnie przez Organizację Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego (UNIDO) oraz Międzynarodowe Centrum Małej Energetyki Wodnej (ICSHP). Raport dostępny jest ze strony internetowej ICSHP. Na ten liczący 650 stron dokument składa się 160 raportów krajowych i 20 raportów regionalnych – wśród nich raport dotyczący Europy Wschodniej. Przy dokonywaniu podziału regionalnego redaktorzy Raportu posłużyli się kluczem stosowanym przez ONZ, zaliczając do Europy Wschodniej 10 krajów – Polskę, Republikę Czeską, Słowację, Węgry, Rumunię, Bułgarię, Białoruś, Ukrainę, Mołdawię i Rosję. Raport o hydroenergetyce w Polsce sporządziła p. **Ewa Malicka**, prezes Towarzystwa Rozwoju Małych Elektrowni Wodnych, zaś wprowadzenie do raportu regionalnego opracował autor tego tekstu. Informacje o ICSHP i raporcie WSHPDR 2016 przedstawiła p. **Eva Kremere** – pracownik Centrum i współredaktorka Raportu. Omawiając sytuację w regionie zwróciła uwagę na negatywny odbiór społeczny energetyki wodnej, na liczne bariery biurokratyczne i finansowe, a także na brak masterplanów rozwoju MEW w wielu krajach. Wskazała także na wciąż niewykorzystany potencjał – zwłaszcza na terenie Federacji Rosyjskiej.

Obszar znajdujący w kręgu zainteresowań organizatorów Forum był daleko większy niż to wynika z dokumentów ONZ - obejmował także republiki nadbałtyckie, Albanie, kraje byłej Jugosławii oraz Gruzję. Terytorium to zajmuje ponad 60 % powierzchni Europy i jest zamieszkałe przez blisko 30 % ludności kontynentu. Dane gospodarcze są mniej optymistyczne – nawet po włączeniu do regionu azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej okazuje się, że z Europy Wschodniej pochodzi tylko 14 % PKB całej Europy i Rosji razem wziętych. Udział w generowanej energii elektrycznej wynosi około 1/3.

Ostatecznie w Forum wzięło udział około 30 osób, z których większość widoczna jest na pamiątkowym zdjęciu wykonanym po zakończeniu obrad. Najliczniej reprezentowane było ukraińskie stowarzyszenie *Ukrhidroenergo*. Podobnie jak w przypadku PKH RENEXPO Poland, niepowodzeniem zakończyły się natomiast wielokrotne próby zaproszenia przedstawicieli stowarzyszenia *Gidroenergetika Rossii*. Ostatecznie z raportami regionalnymi wystąpili przedstawiciele 5 krajów – Polski (Janusz Steller), Litwy (Egidijus Kasiulis), Ukrainy (Jurij Bondarenko), Bośni i Hercegowiny (Amir Kazić) oraz Bułgarii (Bojan Karzakow)¹. W krajach należących do Unii Europejskiej widoczne są wyraźnie przeciwstawne tendencje -

¹ Nazwiska wymienione wg chronologii wystąpień.

z jednej strony istnieją lepiej lub gorzej funkcjonujące mechanizmy wsparcia, z drugiej obserwuje się silne ograniczenia związane z wymaganiami ekologicznymi oraz wpływami organizacji pozarządowych, niechętnych energetyce wodnej. W ciągu ostatnich kilku lat sytuacja sektora uległa pogorszeniu - w Bułgarii zaniechano taryf dotowanych dla nowych elektrowni wodnych, w Polsce utrzymanie rentowności szeregu małych elektrowni stało się prawdziwym wyzwaniem. Hydroenergetyka litewska nadebrała boryka się z drakońskimi ograniczeniami dotyczącymi nie tylko budowy, ale i utrzymywania istniejących zapór. Pewne nadzieje w niektórych krajach wiąże się z planami budowy śródlądowych dróg wodnych. Z drugiej strony w Polsce doszło do niepokojących zjawisk związanych z wieloletnimi zaniechaniami inwestycyjnymi – w ostatniej dekadzie zlikwidowano jedyne uczelniane stanowiska do badań modelowych turbin wodnych, likwidacji uległo największe w kraju laboratorium do badań modelowych budowli hydrotechnicznych, ujawniają się braki kadrowe.

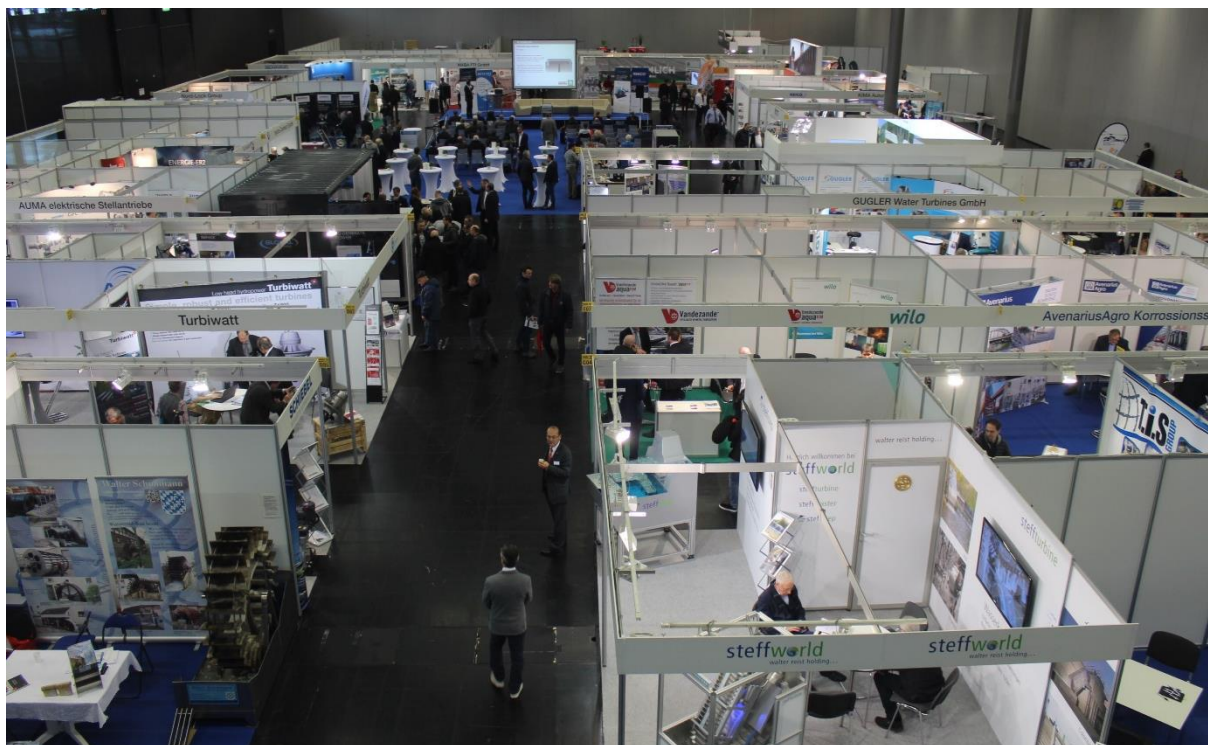
Zbiorowe zdjęcie uczestników Pierwszego Wschodnioeuropejskiego Forum Hydroenergetycznego wykonane po zakończonych obradach (kilka osób w międzyczasie opuściło salę)

Paradoksalnie, na tym tle bardziej optymistycznie wypadły relacje z krajów nie korzystających z niewątpliwych dobrodziejstw członkostwa w Unii Europejskiej. Mimo permanentnego kryzysu polityczno-gospodarczego, na Ukrainie kontynuowana jest budowa Dniestrzańskiej Elektrowni Pompowo-Szczytowej oraz istnieją plany dotyczące dalszego zagospodarowania wciąż dostępnego potencjału hydroenergetycznego. Z kolei przedstawiciel Agencji Promocji Inwestycji Zagranicznych Bośni i Hercegowiny, p. Amir Kazić, wystąpił z jednoznaczną zachętą do inwestowania w miejscową hydroenergetykę.

Obrady zakończyła debata panelowa, do której zaproszone zostały wszystkie osoby obecne na sali. Oprócz przedstawicieli regionu, wzięli w niej udział reprezentanci biur konsultingowych i stowarzyszeń z Austrii i Niemiec. Prowadzący zadał uczestnikom szereg pytań dotyczących wizerunku sektora i jego miejsca w polityce wewnętrznej poszczególnych krajów regionu, zgadnień prawnych i ekonomicznych, środowiskowych i technologicznych, a także kształcenia kadr. Z naturalnych względów, formułując pytania odwoływał się często do doświadczeń polskich. Część z nich dotyczyła kontaktów z proekologicznymi organizacjami pozarządowymi. Tu dał się zauważyć wyraźnie większy optymizm i chęć dialogu ze strony kolegów spoza regionu. Chociaż dyskusja przeciągnęła się do późnego popołudnia, to szeroki zakres poruszonych zagadnień oraz brak wcześniejszego anonsovania tematyki były niewątpliwie przeszkodą dla pogłębionej analizy. Autor tego tekstu zamierza skorzystać z propozycji przewodniczącego delegacji ukraińskiej, by pytania te sformułować w formie pisemnej i rozstać do uczestników Forum. Odpowiedzi będą mogły stać się kanwą dyskusji podczas kolejnych spotkań – w tym podczas II Forum Wschodnioeuropejskiego, przewidywanego podczas *RENEXPO Interhydro 2018*.

Targi

Według informacji REECO, w tegorocznych targach wzięło udział 100 wystawców, zaś w towarzyszących im zebraniach – około 500 uczestników. W sumie, w dniach 29 i 30 listopada 2017 r. teren *RENEXPO Interhydro* odwiedziło około 2000 osób. Na hali targowej wyraźnie widoczne były rozwiązania typowe dla małej energetyki wodnej – w tym koła wodne, śruby Archimedes (również z członem pompowym), silniki wodne Steffena, turbiny o przepływie poprzecznym, powierzchniowe ujęcia wody, modele przepławek. Miłym polskim akcentem była ekspozycja Dolnośląskiej Fabryki Maszyn Elektrycznych z p. Dorotą Wygodą. Dla autora tego tekstu znaczenie miała spora oferta wydawnicza z zakresu energetyki wodnej. Wśród czasopism – przede wszystkim *ZEK*, *Wasserkraft & Energie* i *Wasserwirtschaft*, ale także *Energetyka Wodna* i inne wydawnictwa. Godne szczególnego polecenia są pozycje książkowe z katalogu *Moritz Schäfer* [3]. Znaleźć tu można nie tylko takie klasyczne dzieła, jak monografie J. Gieseckiego i E. Mosonyi’go, czy S.O. Palffy’go, ale także podręczniki dotyczące kół wodnych, śrub Archimedes i silników wodnych Steffena, budownictwa wodnego i hydrauliki.

RENEXPO Interhydro 2017 – widok hali targowej w Messezentrum Salzburg

Przywołania

1. Morawiecka M.: *Pakiet Zimowy – czysta energia dla wszystkich Europejczyków, czy koniec krajowych polityk energetycznych?*, *Energetyka Wodna*, 4/2017, s.26-29
2. *The World Small Hydropower Development Report 2016*, United Nations Industrial Development Organization, Vienna, and International Center on Small Hydro Power, Hangzhou
3. *Programmübersicht. Bücher und Zeitschriften*. Verlag Moritz Schäfer. Fachbücher, Versandbuchhandel, Fachzeitschriften. Herbst/Winter 2017

Janusz Steller

Prezes Zarządu Towarzystwa Elektrowni Wodnych
Ośrodek Hydrodynamiki
Instytutu Maszyn Przepływowych PAN

Gdańsk, luty 2018